

Artiklar ur socialistisk tidskrift

Utgivare:
Socialistiska
Partiet

Redaktör:
N I L S
F L Y G

Adress:
Luntnakare-
gatan 52 —
Stockholm 1

Tel. namn nr.:
FOLKETS
DAGBLAD

årgång 1935

Detta är ett urval artiklar ur Socialistiska Partiets teoretiska tidskrift, *Socialistisk Tidskrift*, från 1935. Urvalet rör främst partiets inställning till internationella frågor, i synnerhet utvecklingen i Sovjetunionen, men även SP:s internationella kontakter m m tas upp. Den inbördes ordningen mellan artiklarna är samma som i tidskriften.

10 oktober 2006
Martin Fahlgren

Innehåll

Socialistiska Partiet och I. A. G.	1
Arbetsregering i den kapitalistiska staten	4
Från rådssystem till sovjetparlamentarism	7
Lenins "testamente"	12
Stalin contra Lenin och Marx	14
Litteraturrevy	18
Nationalism eller internationalism?	19
Sovjetindustrins lönepolitik och räntabilitetsprincip	20

Socialistiska Partiet och I. A. G.

Enligt vårt partis mening är den epok, som vi lever i, ställd inför den historiska uppgiften att ersätta det kapitalistiska hushållningssystemet – med dess allt större masselände och allt krassare tillspetsning – med socialismens uppbyggande. Ett parti med denna uppfattning *måste* söka internationella förbindelser, ty dessa är i betraktande av de existerande intima världsekonomiska sammanhangen samt de i det väsentliga lika uppgifterna för arbetarklassen i alla kapitalistiska länder och bourgeoisins starka maktställning en oundgänglig *förutsättning* för socialismens slutliga seger; för att de länder, där kapitalismen först störtas, i längden skall kunna bevara och utbygga sin socialistiska karaktär.

Vad som skiljer Andra och Tredje Internationalen åt, har sedan vårt utträde ur den förra under senaste världskriget och ur den senare år 1929, ofta och grundligt klarlagts. Det är i kort sammanfattning Andra Internationalens allt öppnare och tydligare övergivande av de fundamentala marxistiska uppfattningarna och dess framträdande med rent borgerliga uppfattningar, samt Tredje Internationalens och dess sektioners trots alla fraser likaledes omarxistiska hållning och opportunistiska, från den ena ytterligheten till den andra vacklande taktik. Det var således klart, att vi upptog förbindelsen med den av olika utanför de båda internationallerna stående partierna bildade ”internationella arbetsgemenskapen” (I. A. G.) och att vi nu också beslutat vår formella anslutning till denna arbetsgemenskap.

Vad är och vad vill I. A. G.?

Ända till fascismens seger i Tyskland var I. A. G. blott en mycket lös första trevare av dels från Komintern lösgjorda, dels av olika principiella skäl från socialdemokratin lössplittrade partier och grupper. Hitlers seger över den en gång så stolta och ännu 1933 numerärt starka tyska arbetarrörelsen uppenbarade den politiska bankrutten och sveket inte bara från II. utan också från III. Internationalen så tydligt, att frågan om *hela arbetarinternationalens förnyelse*, om den nödvändiga kampen mot II. och III. Internationalens politik från detta ögonblick blivit självklar i mycket större omfattning och mycket starkare grad än dittills. Liksom Andra Internationalens ledare åren 1914-1918 trots alla erfarenheter fasthöll vid sin antimarxistiska och antisocialistiska väg, så framträdde också Tredje Internationalens ledning på likartat sätt efter 1933. Den sköt skulden till nederlaget enbart på andra. Den så nära till hands liggande tanken, att med en riktig politik av Komintern hade inte fascismen utan den revolutionära socialismen dragit nytta av den kapitalistiska nedgången och socialdemokratins svek, fick icke komma fram. I stället för en grundlig omprövning av det förflutna och en verkligt grundlig bearbetning av de många nya problem, som uppstått under de senaste två decennierna och aldrig tillräckligt klarlagts, konstaterade man bara: vår politik var riktig och vi har ingenting att förebära oss! Självgodheten och självberömmet gick så långt, att Kominterns och det tyska kommunistpartiets ledning trots den tyska arbetarrörelsens fullständiga sammanbrott bestred att K. P. D. och den tyska arbetarklassen över huvud taget lidit ett nederlag.

I denna situation slöt sig de partier, som redan 1932 bildat I. A. G., närmare samman. De bildade en byrå, som ställde sig uppgiften att samla alla utanför de båda internationallerna stående revolutionära krafter. De som främst uppbar denna byrå var oavhängiga arbetarpartiet (I. L. P.) i England, oavhängiga socialistiska partiet (O. S. P.) i Holland, socialistiska arbetarpartiet (S. A. P.) i Tyskland och Det norske Arbeiderparti. Jämte olika mindre grupperingar visade i början också de trotskistiska organisationerna ett stort intresse för I. A. G. Men med dem kom det ånyo till brytning, de ville sätta proklamerandet och bildandet av en ny, fjärde international framför all annan verksamhet. Majoriteten av I. A. G., var däremot av den uppfattningen, att den internationella arbetarrörelsens tillfrisknande och förnyelse endast kan vara en *långsam process* och att för ögonblicket hade de till I. A. G. anslutna eller med den i

förbindelse stående partierna och grupperna alls icke någon tillräcklig gemensam grundval för en fast organisatorisk sammanslutning. Dessutom hade proklamerandet av en ny, fjärde international betytt en isolering från de kritiska elementen inom andra och Tredje Internationalen. Den nya internationalen, som med rätta kommer att bära namnet världsproletariatets ledare till segern över kapitalismen, kan enligt vår mening uppstå först under nya strider och därigenom, att de I. A. G. tillhörande organisationerna visar sig vara ledande i den revolutionära kampen i det egna landet.

Om den sammanslagning av II. och III. Internationalens partier skulle komma till stånd, vilken i Frankrike redan uppställts som mål och kanske också går därutöver, så beror I. A. G:s hållning på *hur* denna sammanslagning ser ut. Sker den på en principiös opportunistisk grundval, som man av utvecklingen hittills kan antaga, så kommer I. A. G:s uppgifter och ställning att få stor betydelse. I. A. G. kommer naturligtvis att göra vad den förmår för att förverkligandet av arbetarrörelsens enhet tillika blir dess politiska förnyelse.

Lika litet som sättet för förverkligandet av den internationella arbetarrörelsens förnyelse, är den internationella arbetsgemenskapens sammansättning redan orubbligt fastställd. Det norska arbetarpartiet till exempel intager f. n. en hållning, som i längden varken är hållbar för partiet självt eller för I. A. G. Däremot har andra politiskt betydande grupper anslutit sig till I. A. G., såsom den nyligen från franska kominternpartiet uteslutna Doriot-gruppen, som hastigt vinner terräng i Frankrike, den iberiska kommunistiska federationen i Spanien. "Röda Fronten" i Österrike och andra. På I. A. G.-konferensen i februari detta år i Paris var också de italienska maximalisterna, Polens oavhängiga parti, Mot-Dag-gruppen i Norge och det under tiden med O. S. P. i Holland sammansmälta trotskistiska R. S. P. (revolutionära socialistiska partiet) representerade; vidare den internationella byrån för revolutionära ungdomsorganisationer, som står utanför II. och III. Internationalen. Den internationella ungdomsbyrån har redan en bredare grundval än I. A. G.; de trotskistiska ungdomsorganisationerna till exempel har här även efter brytningen mellan I. A. G. och Trotskij förblivit medlemmar. Nya relationer har också uppstått med vänstergrupperna inom II. Internationalen.

Denna brokiga sammansättning av I. A. G. visar att det vore vanvettigt att redan i dag betrakta I. A. G. som en fast internationell organisation. Partiernas och gruppernas härkomst och tradition är alldeles för olika. Det som förenar är främst avvisandet av Andra och Tredje Internationalens politik. Det är en ram, inom vilken också de mest olika schatteringar både av reformistisk och revolutionär grundinställning är tänkbara. I själva verket är också det på februarikonferensen gjorda försöket att komma till en enhetlig principförklaring ännu så länge misslyckat. Detta berodde dels på tidsförhållandena men dels också på, att inom de representerade partierna och grupperna ännu icke en enhetlig konsolideringsprocess fortgått.

För Andra och Tredje Internationalens byråkrater, vilka för alla problem alltid har samma patentparoller till hands, må denna situation inom I. A. G. vara anledning till överlägset hån. Vi avvisar uppbyggandet av Andra Internationalen därför att den i grund och botten bara är en sammanslutning av nationalister, som envar i sitt land gör vad de tycker vara rätt och helt infogar sig kring sin bourgeois nationella intressen. Vi avvisar likaledes det organisatoriska förhållandet inom Komintern, vilken för länge sedan kommit bort från en verklig demokratisk centralism och i stället dikterar genom den ledande klicken i varje enskilt land (också i Sovjet-Unionen), varvid de andra lyder blint som lakejer. Naturligtvis anser vi det nödvändigt att det inom I. A. G. skapas en enhetlig, för alla medlemmar gällande programmatisk grundval. Men om antagandet av en gemensam principförklaring föregås av en grundlig diskussion inom de anslutna organisationerna, såsom nu är meningen, så är detta mycket sundare och mer lovande för framtiden än en redan nu fixerad ståndpunkt, som icke vuxit fram underifrån och av egna erfarenheter.

Gemensam internationell antikrigskampanj.

Konferensen i februari har ställt en rad för den internationella arbetarrörelsen aktuella och brännande frågor i medelpunkten för dess rådplågningar, framför allt ställningen till den allt mer tilltagande faran för ett nytt imperialistiskt krig. Jämte aktualiteten och vikten av detta problem inverkade därvid också den synpunkten, att just i detta problem, som å ena sidan genom Sovjet-Unionens existens och å andra sidan genom fascismen är mycket mer komplicerat än 1914, är en prövning av gemensamheten i uppfattningarna möjlig. Andra Internationalen ser som bekant bara i hitlerregimen fienden och krigshetsaren, mot vilken arbetarna i alla icke-fascistiska länder skall förena sig med bourgeoisin. Det intima samarbetet mellan kapitalismen och fascismen, nödvändigheten att jämte fascismen också bekämpa kapitalismen förnekas av den helt och hållet. Tredje Internationalen har likaledes övergivit den leninska satsen att absolut bekämpa den egna bourgeoisin i alla krigförande kapitalistiska länder. Den gör en skillnad mellan sådana stater, som eventuellt är allierade med Sovjet-Unionen, och dem som är dess motståndare i ett krig. Alla deltagare i I.A.G.-konferensen stod däremot enhetligt på den ståndpunkten, att stödet åt Sovjet-Unionen även i de med Sovjet-Unionen allierade staterna av arbetarklassen måste förenas med frågan: Vem är den verkliga garanten för understödande av världens första arbetarstat? Det är endast arbetarklassen, som därför också i dessa stater måste ställa frågan om kapitalismens ersättande med socialismen, övertagande av regeringen och maktens erövring.

Konferensen har beslutat att alla med I. A. G. förbundna organisationer skall föra *stora kampanjer för freden*, mot alla krigsförberedelser, på så bred basis som möjligt. Och de skall ha karaktären av främst utomparlamentarisk massaktion, som föres oberoende av Nationernas förbund. Om detta genomföres, så är det en rätt betydande internationell aktion av I. A. G. Det sätt, varpå den i de enskilda länderna förenas med frågan om rustningskontroll, rustningsföretagens omläggning för annan produktion o. s. v. kan med ett slag höja I. A. G:s betydelse och upprulla alla de frågor, som av historien i dag ställts på dagordningen och tillika klargöra felen hos Andra och Tredje Internationalen.

I intimaste sammanhang därmed står också frågan om enhetsfronten, om de breda massornas samlande utöver den existerande partiramen, för kamp mot fascism och kapitalism, under direkt anknytning till massornas omedelbaraste behov. De till I. A. G. anslutna organisationerna har fått i uppdrag att utarbeta *aktionsprogram*, såvida dylika ej redan finnes, såsom ett eget rättesnöre för dagspolitiken, samt utbyte av material för att ömsesidigt sporra och egga varandra.

Gentemot den *teoretiska sterilitet* och den praktiska opportunist, som i dag regerar inom både Andra och Tredje Internationalen, är allt detta en värdefull ansats för att bemästra de uppgifter, som arbetarklassen har att uppfylla. Vi vill i varje fall för vår del bidra till att så sker, besjälade av den insikten att arbetarklassen – på grund av Kominterns nesliga avvikelser från en levande tillämpning av marxistiska forskningsmetoder på nuvarande förhållanden och nya problem -- internationellt sett åter står *vid en början*.

* * *

I. A. G. har i dagarna beslutat ändra sitt namn till "Internationella Byrån för revolutionär socialistisk enhet".

Arbetarregering i den kapitalistiska staten

Efter världskriget 1914-1918 hade i ett antal länder de parlamentariska majoritetsförhållandena ändrats så, att det förut av nästan hela den internationella arbetarrörelsen principiellt avvisade deltagandet i en borgerlig regering resp. ensamt övertagande av regeringsansvaret under ett fortsatt kapitalistiskt samhällssystem sedan dess ständigt stått på dagordningen. I dag har samtliga tre skandinaviska länder s. k. arbetarregeringar, och särskilt Sverges socialdemokratiska regering prisas av en rad utländska socialdemokratiska partier som framgångsrik och förebildlig. Man medger visserligen att i länder med s. k. arbetarregeringar råder det icke något idealtillstånd, icke någon socialism; men man hävdar att regeringsövertagandet var riktigt och nödvändigt, emedan läget för de breda massorna under de borgerliga partiernas regim hade blivit ännu sämre och emedan endast arbetarregeringarna har ett positivt program för krisens övervinnande och att endast deras regering kan bana väg för ett nytt konjunkturuppsving.

Arbetarregeringen i Norge har förklarat att den inom ett år skall så samla de arbetande massorna kring sitt parti – N. A. P. – att vid nästa stortingsval den ännu felande parlamentariska majoriteten kommer att uppnås, så att mera djupgående ingripanden i riktning mot socialismens uppbyggande därefter skulle bli möjliga. Denna slutsats har visserligen icke tydligt uttalats utan blott antytts. Inom den svenska socialdemokratin hävdar andraplansagitorerna den uppfattningen, att den nu sittande regeringen skall införa socialismen successivt genom att utbygga statsmonopolen. Sådana uppfattningar är – såsom den starka tillströmningen av väljare till Sverges och Danmarks socialdemokratiska partier samt till Det Norske Arbeiderparti bevisar – ännu så starkt förankrade ibland de breda lager, vars aktiva medverkan är oundgänglig vid kampen mot kapitalismen och upprättandet av det socialistiska samhället, att det är nödvändigt att grundligt utreda denna fråga.

Var och en som står på marxistisk ståndpunkt, måste rent teoretiskt komma fram till ett avböjande av sådana arbetarregeringar, d. v. s. regeringsmaktens övertagande av ett arbetarparti utan omedelbar och direkt kamp mot det kapitalistiska systemet. Marx har konstaterat, att kapital och arbete utgör två *oförenliga* motsatser. Kapitalisten, hela kapitalistklassen och likaså staten, som utgör den exekutiva makten inom ramen av de kapitalistiska samhällsförhållandena – allesamman arbetar de på att skapa fram mervärden och profit. Men mervärdet utsuges ur arbetskraften – ur lönearbetaren. Denne har ständigt intresse av att förbättra sitt läge och gestalta förhållandena drägligare; de förra kan – ju längre den kapitalistiska utvecklingen skridit framåt – endast realisera och ackumulera profiterna allt mer och mer, allt efter som arbetskraften utsuges. Enbart av denna enda grundläggande sats i den marxistiska teorin framgår, att en regering, som icke helt ställer sig uppgiften att endast tillvarata de arbetande massornas intressen och kämpa på deras sida mot kapitalisterna, måste vackla hit och dit samt därvid råka i konflikt med arbetarklassens intressen. Om så är förhållandet redan under det stabila kapitalistiska systemet, så blir det särskilt fallet i en period som den nuvarande, då kapitalismens inre motsägelser drivas så till sin spets att – som Marx utvecklat i Kommunistiska Manifestet – mot hopandet av rikedomar på ett relativt fåtal händer står å andra sidan ett allt värre och värre masselände. Vi får därvid icke endast tänka på förhållandena i Sverge, utan måste ha ögonen öppna för arbetarnas och böndernas läge i det övriga Europa, i Japan, Indien etc.

Men inte bara teorin utan också *praktiken* lär oss tydligt nog, att en arbetarregering, som förtjänar detta namn, icke är möjlig inom den kapitalistiska staten. Låt oss tänka på det två gånger upprepade experimentet i England, där varje gång under den s. k. arbetarregeringen massornas läge försämrats och för varje gång en borgerlig regering följde – men icke socialismen!

Eller låt oss se på läget här i *Sverige!* Visserligen pekar regeringen och de socialdemokratiska partiledarna på att antalet arbetslösa gått starkt tillbaka under de senaste två åren och att Sverige har ett relativt gynnsamt konjunkturläge mitt under en allmän internationell ekonomisk kris. De skryter över att tack vare deras stödpolitik gentemot jordbruket står vissa borgerliga kretsar sympatiserande gentemot socialdemokratin, och påstår åtminstone att under en borgerlig regering skulle de sociala åtgärderna och hela den sociala lagstiftningen vara mycket sämre än nu. De som argumenterar så ignorerar eller vidd ignorera att arbetarnas *reallöner sjunkit* genom prisstegringarna. För det andra förbiser de, att det råder *stort armod bland småbrukarna*, vilka icke eller ringa producerar för marknaden, utan bredvid sitt jordbruk också måste arbeta som skogsarbetare eller dylikt. De förtiger i detta sammanhang *lantarbetarnas* arbets- och levnadsförhållanden och förbiser – vilket är ännu betydelsefullare – att den socialdemokratiska regeringen i Sverige över huvud taget endast kunnat och kan hålla sig uppe genom att den *ständigt manövrerar* samt gör eftergifter åt de borgerliga partierna på det politiska området, – eftergifter, som försvagar arbetarnas kampstyrka i stället för att stärka den. Förslaget om tredjemanslagen har visserligen fallit, men alla vet att man nu kan vänta så mycket mera energiska framstötter av reaktionen. Och endast på grund av den starka stämning, som rådde bland arbetarna själva, särskilt inom fackföreningarna, mot tredjemanslagen, gjorde socialdemokratins spetsar sin vändning.

Denna stämning understöddes inte precis av ”arbetarregeringen”, utan denna sökte tvärtom med alla medel förhindra den. Endast under tryck utifrån *mot regeringen* lyckades man parlamentariskt avvärja detta för arbetarklassen så skadliga lagförslag. Regeringsrepresentanterna gav emellertid vika för massornas tryck endast därför, att de eljest måste befara ett starkt missnöje från arbetarna inom det socialdemokratiska partiet och därigenom vore sedan hela deras regeringshärlighet hotad. Att denna gång de högersocialdemokratiska fackföreningaledarna med beräkning gjorde sig till massornas förespråkare *mot* Per Albin, är bara en av de tillfälligt förekommande historiens iranier.

Det ges många tecken på att ”arbetarregeringen” f. n. står på svaga fötter. Även om den gör aldrig så många eftergifter åt borgarfronten – vilka skadar arbetarklassen och försvagar dess kampfront, så förbereder sig denna på den kraftiga spark, som den ämnar ge ”arbetarregeringen” endera dagen.

Härtill kommer, att *konjunkturutsikterna* icke är så rosenröda, utan att Sverige och dess socialdemokratiska regering under de sista två åren endast och allenast utnyttjat de politiska och ekonomiska konflikterna i andra, mera i brännpunkten belägna stater. Samtliga staters avspärrningsåtgärder mot utlandet tilltager. Det innebär en stor fara för den för ögonblicket ännu blomstrande svenska exporten, i synnerhet för exporten av jordbruksprodukter, som i alla fall blivit mindre än i början av år 1934. Även kronans devalvering ger i betraktande av den i de sista ”guldländerna” allt mera vacklande guldstandarden allt mindre lättnad i kampen om världsmarknaderna. Men exportens tillbakagång betyder helt eller delvis driftnedläggelse och ökad arbetslöshet. Den helt nyligen med socialdemokraternas röster i riksdagen antagna *arbetslöshetsförsäkringslagen* utgör allt annat än ett tryggande av massornas behov, så att de skulle kunna föra en dräglig tillvaro. Just denna lag är ett typiskt exempel på hur ”reformer”, om de över huvud taget ännu kan komma till stånd i en borgerlig stat, ser ut: den visar hur ringa del av arbetarklassen det är som över huvud taget kan få någon eventuell nytta därav.

Förbereder då den svenska ”arbetarregeringen” massorna på dessa Perspektiv? Säger den till dem, att de endast genom hänsynslöst uppträdande för sina egna intressen, *endast genom kamp mot det kapitalistiska systemet* kan göra slut på näringslivets kaos samt på det politiska och sociala förtrycket? Att uppställa denna fråga, det är att besvara den. Per Albin Hansson, partiledaren och regeringschefen, har ständigt och uttryckligen bekräftat, att han icke vill gå fram genom kamp utan på fredlig väg, i det alla parter måste offra för det allmänna (bara med

den skillnaden, att de arbetande massorna, som nästan inte har något att offra, alltid måste bringa de svåraste *offren*).

Låt oss nu i korthet betrakta regeringen *Nygaardsvold* i Norge! Denna regering har under sin korta period för krisens bekämpande nödgats gå in för exempelvis höjandet av *omsättnings-skatten*. Denna drabbar hårdast massorna och står i krass motsägelse till alla marxistiska principer. Man måste förstå att detta alls icke är någon urspårning från en i och för sig riktig väg. Det utgör snarare den *logiska följd*en av den uppfattningen, att regeringen under alla förhållanden vill förhålla sig parlamentariskt och icke vara någon ”demonstrationsregering”.

Visst är det nonsens att upphöja demonstrationen i och för sig till princip. Om man i alla fall bildar en regering, måste man för sig uppställa positiva uppgifter, såvida man inte på förhand vill förlora allt förtroende. Men en arbetarregering *måste under alla omständigheter försvara och representera massornas intressen gentemot kapitalistklassen*. Om det under givna förhållanden kan ske på parlamentarisk väg, så är det bra. Men går det inte, så får inte kvarsittandet på ministertaburetterna framställas som en högre princip än solidariteten med massorna. Endast så kan frågan uppställas – om arbetarklassens intressen och det slutliga socialistiska uppbyggandet skall tillgodoses. Allt annat leder *med naturnödvändighet* till arbetarklassens försvagande och därmed till förräderi mot socialismen.

Skulle nu N. A. P. eller – för att behandla vårt ämne mera allmänt – något annat arbetarparti, för vilket de parlamentariska förhållandena ger anledning att övertaga regeringsmakten, avstå från denna och svika tusentals valmän, som då de gav partiet sina röster också gick in för en arbetarregering? Att frågan över huvud taget kan framställas så, ådagalägger enligt vårt förmenande redan fel och *försummelser* hos ett sådant parti under tiden *före* regeringsövertagandet. Ty om hela dess verksamhet hade varit inriktad på att samla massorna till kamp mot det kapitalistiska systemet, skulle ett så starkt massinflytande som valen visade ha betytt, att dessa massor tillika är medvetna och rustade för kampen. Det är väl också säkert, att bourgeoisin i sådant fall å sin sida icke så helt utan friktioner skulle överlämna regeringsmakten till ett sådant parti. Då skulle säkerligen en öppen kamp uppstå kring regeringsfrågan, om inte redan förut ekonomiska och politiska konflikter stått på dagordningen. Eller också, om massorna ännu följde partiet med tillräcklig kraft, skulle frågan om regeringsövertagandet genom ett arbetarparti icke ha varit akut. Då hade partiet alltjämt uppgiften att skola och samla massorna i kamp mot det kapitalistiska systemet inom *oppositionen*, som ur det socialistiska slutmålets synpunkt alls icke är något negativt utan något mycket positivt.

Att en arbetarregering som förtjänar detta namn över huvud taget kommer till stånd på parlamentarisk väg, är enligt vår mening teoretiskt över huvud taget *endast tänkbart i en akut revolutionär situation*, endast som övergångsstadium till arbetarklassens erövring av hela makten. Men i de flesta fall torde väl denna övergång försiggå i liknande form som i Ryssland 1917, där en på parlamentarisk väg skapad borgerlig resp. koalitionsregering proklamerade sig medan arbetarmassorna i förbund med de fattiga bönderna redan i *råden* skapade sig en ny, i framtiden allenahärskande regering.

Ja – kommer man att invända – allt detta är ju mycket bra, men nu finns ännu icke några sådana verkliga eller ens s. k. arbetarregeringar. Skulle de nu frivilligt träda tillbaka och överlämna fältet åt den borgerlige motståndaren? Ingalunda. Men dessa regeringar och regeringspartier måste, om de verkligen helt vill representera arbetarklassen i dess frigörelsekamp, genomföra en *öppen omsvängning* i sin politik. De måste för att övervinna krisen och förbättra de breda massornas läge, endast proklamera och verkligen gå in för sådana åtgärder, som kan bidra att övervinna de besittande klassernas makt. Detta betyder under nuvarande förhållanden socialisering och för denna all makt i de arbetande massornas händer.

Det kan visserligen antagas att så som förhållandena i dag ligger till i de skandinaviska länderna, ryggas en del av dem som hittills röstat socialdemokratiskt (eller i Norge på N. A. P.) förskräckt tillbaka inför en sådan tvär vändning den närmaste tiden. Vägen går helt klart icke i rak linje från de nuvarande "arbetarregeringarna" rakt in i socialismen; de nu sittande regeringarna skulle förmodligen försvinna från kanslihusen. Men de som sedan marscherade upp bakom parollen om arbetarregering skulle hastigt ökas, då ju den stora majoriteten av befolkningen i verkligheten har allt intresse av en *fundamental* omgestaltning av förhållandena.

Också den invändningen att arbetarrörelsens *internationella* läge icke är sådant, att man kan tänka sig en annan taktik än den nuvarande i de skandinaviska länderna, håller ej streck. Visst är den internationella arbetarrörelsen förvirrad och splittrad och delvis tvingad på knä. Men detta *förstärker bara uppgiften* att från de enskilda länderna medverka till en så snabb sanering som möjligt och till en socialistisk nyformering av den internationella arbetarrörelsen. En omarxistisk politik i det egna landet, vilken skjuter arbetarrörelsens stora mål allt längre i fjärran, kan ej ursäktas.

Vi har här skisserat hur en arbetarregering bör vara beskaffad, om den vill förtjäna namnet arbetarregering. Vidare har vi visat, att endast genom en hel politisk omställning skulle de nuvarande regeringarna i de skandinaviska länderna verkligen bli berättigade att beteckna sig som arbetarregeringar. Vi är på det klara med att av den svenska och danska socialdemokratin kan några sådana omställningar icke väntas. Deras ledande funktionärer tillkännager i dag, dels i praktiken dels också helt öppet, teoretiskt, att de lämnat socialismens grund och framträder såsom nationella folkregeringar.

Det Norske Arbeiderparti, som har en starkt revolutionär medlemsstock, står vid en avgörande punkt. Var och en av dess regeringshandlingar kommer att bevisa, av vilken anda det är besjälad. Om NAP-regeringen slår in på samma väg som Sandler, Per Albin etc., blir också i Norge den omedelbara följden – så bittert det än är att medgiva detta – en fortsatt splittring av arbetarklassen och som följd härav ett stärkande av de motsatta klasskrafterna.

Vi skall som avslutning till detta ämne citera några ord, som den nuvarande ärkereformisten *Karl Kautsky* i sitt arbete "Vägen till makt" skrev på en tid, då han ännu var besjälad av marxistiskt tänkesätt. Kautsky talar där speciellt om koalitionsregeringar med borgerliga partier, men han träffar därvid på samma gång huvudet på spiken – man kan icke inom det kapitalistiska systemets ram såsom regering representera arbetarnas intressen:

"Ett proletärt parti i en borgerlig koalitionsregering skall ständigt bli medskyldigt i handlingar till proletariatets nedtryckande och inhöstar därigenom dettas missaktning, varjämte det dock ständigt förblir instängt av sina borgerliga förbundskamraters misstroende och hindras från varje gagnelig verksamhet. En regim av sådant slag kan aldrig ge någon styrka åt proletariatet – därtill lånar sig intet borgerligt parti. Det kan blott *kompromettera* ett proletärt parti, *förvirra* och *splittra* proletariatet."

Från rådssystem till sovjetparlamentarism

Av Jack Powell

Slutackordet och på samma gång höjdpunkten av sjunde allryska sovjetkongressen i februari 1935 utgör det "på *initiativ av kamrat Stalin upprullade*", av ordföranden för folkkommisariernas råd, *Molotov*, för kongressen framlagda men redan på förhand av C.K:s plenum beslutade förslaget att företaga några ändringar i sovjetförfattningen, vilka är sammanfattade i nedanstående beslut av kongress:

”Efter att ha mottagit kamrat *Molotovs* meddelande om februariplenums (1935) av partiets centralkommitté beslut om nödvändigheten att företaga några ändringar i Sovjet-Unionens författning, betraktar sjunde allryska sovjetkongressen partiets centralkommittés förslag som fullkomligt riktigt och tidsenligt samt beslutar:

1. Att i Sovjet-Unionens författning företaga ändringar, som går ut på:
 - a) fortsatt demokratisering av valsystemet i syfte att de icke helt lika valen ersättes med lika, de indirekta med direkta, de öppna med hemliga;
 - b) preciserande av de social-ekonomiska grundvalarna för författningen i syfte att anpassa författningen efter den nuvarande proportionen mellan klasskrafterna i Sovjet-Unionen (skapande av en ny socialistisk industri, avskaffande av kulakväsendet, befästandet av den socialistiska egendomen som grundval för det sovjetryska samhället etc.).
2. Att föreslå Sovjet-Unionens centrala exekutivkommitté att välja en författningskommission, som får i uppdrag att utarbeta författningens ändrade text på de under paragraf 1 anförda grundvalarna samt förelägga den för Sovjet-Unionens centrala exekutivkommittés sammanträde för stadsfästelse.
3. Att genomföra nästa ordinarie val av sovjetmaktens organ i Sovjet-Unionen på grundval av det nya valsystemet.

Detta på *Stalins* initiativ inlämnade och av kongressen antagna förslag till ändring av författningen kom överraskande t. o. m. för den intimaste kretsen av partifunktionärer, inklusive flertalet medlemmar av partiets centralkommitté, vilket också bekräftas därigenom, att denna fråga trots sin vikt och principiella betydelse varken tidigare diskuterats i partiets teoretiska tidskrift (”Bolschewik”) eller att en sådan punkt var förutsedd på kongressens dagordning, utan inlämnades först två dagar före sessionens avslutning av *Kalinin* som kompletteringsförslag till kongressens dagordning.

För de av partidisciplinen bundna kongressdelegaterna (procent av alla delegater var medlemmar av partiet eller av kommunistiska ungdomsförbundet) återstod naturligtvis ingenting annat än att utan motsägelse instämma i det av partiets politiska byrå och regeringen framlagda beslutet, då partiets stadgar uttryckligen bestämmer att när partiets C. K. redan fattat ett beslut, så får detta beslut icke vidare bli föremål för en diskussion. Därmed var antagandet av de författningsändrande förslagen redan på förhand tryggt av kongressen.

Innan vi nu närmare ingår på de föreslagna författningsändringarna, är det nödvändigt att i korthet påvisa

Sovjetförfattningens grundvalar.

Formellt och enligt författningen är det sovjeterna som regerar i Ryssland. Sovjeterna utgör en ur revolutionen uppkommen partilös arbetsfördelning. Den första arbetare- och soldatsovjeten (= arbetare- och soldatrådet) konstituerade sig som bekant redan den 27 februari 1917 (gammal tidsräkning). Till en början som ett slags sidoordnad regering bredvid den provisoriska; men under de stormiga revolutionsdagarna mellan februari- och oktober-revolutionen övergick makten allt mer och mer i Petrogradsovjetens händer. Om den ännu under mensjevikisk ledning stående första rådkongressen i juni 1917 avvisade den bolsjevikiska parollen ”All makt åt sovjeterna”, så var valet av *Trotskij* till ordförande för Petrogradsovjeten den 25 september 1917 redan en vändpunkt i sovjeternas historia och ett tydligt tecken på den under tiden skedda kraftförskjutningen till bolsjevikernas favör.

Den andra sovjetkongressen (rådkongressen) i oktober 1917 stod redan i den väpnade resningens tecken. Under det bolsjevikiska partiets ledning gjorde arbetarna, soldaterna och bönderna ett hastigt slut på den sista provisoriska regeringens (*Kerenskij*-regeringens) komedi

och den verkliga makten övergick i händerna på de under tiden över hela Ryssland bildade arbetare-, bonde- och soldatrådens händer.

”Sovjeterna uppstod utan varje författning och under mer än ett helt år – från februari 1917 till i juli 1918 – existerade de utan författning”, skrev Lenin år 1918 och faktiskt var sovjeterna de egentliga bärarna av makten. Detta laglösa tillstånd, om vi skall kalla det så, rådde alltså tills i juli 1918, då femte sovjetkongressen förankrade de existerande maktförhållandena – enligt vilka all makt utgår från sovjeterna – i den av samma kongress antagna ”grundlagen för den ryska socialistiska federativa sovjetrepubliken” (R. S. F. S. R.) och därmed gjorde de faktiska maktförhållandena till en juridisk institution. I denna författnings första punkt heter det då också: ”Ryssland är en arbetare-, soldat- och bondedeputeradernas sovjetrepublik. All makt tillhör dessa sovjet, både i centrum och i periferien.”

Uppbyggd på den demokratiska centralismens grundval skulle ledningen av statens affärer – om nu detta uttryck över huvud taget ännu har något berättigande i sovjetsystemet – utgå från stads- och bysovjeternas lägsta instanser och överföras på närmaste högre organ – krets-, distrikts- och förbundsrepublikskongresserna – och som sista led i kedjan till den allryska (allunionistiska) sovjetkongressen, vilken sedan de olika förbundsrepublikernas förening till en union år 1923 är det högsta lagstiftande organet. Alltså nedifrån och uppåt. Däri ligger rådssystemets väsen och däri skall det också skilja sig från vår tids allsmåttiga stat. Men i verkligheten har sovjeterna sedan länge redan upphört att vara statsmaktens bärare. Denna makt har under årens lopp allt mer övergått till en liten byråkratisk statsapparat, som visserligen härleder sin existens från sovjetförfattningen, men blivit ett allsmåttigt statsmaskineri, vilket endast lämnar några ömkliga kommunala befogenheter kvar åt sovjeterna.

Ingen har uttryckt detta bättre än *Stetskij*, det sovjetryska bolsjevikiska partiets nuvarande officiella teoretiker i sitt minnestal på 11:te årsdagen av *Lenins* död den 21 januari 1935:

”Det vore ett grovt och skändligt politiskt fel, om man ville antaga att vår statstat redan nu håller på att dö. Det finns några olyckliga teoretiker, andligt ruinerade genom läsning av borgerliga böcker, genom *Bucharins* forna opportunistiska teorier eller genom den kontrarevolutionära trotskistisk-sinovjeviska gruppens teorier, vilka försöker ställa frågan på detta sätt. Gentemot dem kan det endast finnas ett val: Man måste ställa dem utanför partiets dörr”.

Om vi nu vill undersöka vilka yttre omständigheter det är som tvingar sovjetregeringen att företaga sådana ändringar i författningen, vilka bär en viss demokratisk karaktär, så är det nödvändigt att undersöka förvandlingarna i den ryska befolkningens klasstruktur från oktoberrevolutionen ända till nu.

Sovjetförfattningen och klasskrafternas förhållande.

Före oktoberrevolutionen utgjorde de proletära elementens (arbetare, funktionärer, tekniker, ingenjörer och andra proletära befolkningsskikt inklusive lantarbetarna och deras familjer) andel av hela befolkningen endast 16,7 procent. Bourgeoisins andel (städernas bourgeoisi, småbourgeoisin, handlare, stora godsägare och s. k. kulaker) var 15,9 proc. Som det tredje stora befolkningsskiktet kom sedan bönderna (fattiga bönder, småbönder och mellanbönder), vilkas andel i befolkningen utgjorde 65,1 procent.

Oktoberrevolutionen har, som vi vet, icke på en gång och icke med ett slag förintat de mot socialismen fientliga klasserna. Kvarlevorna av feodalismen och finanskapitalet förintades som klass bokstavligen genom beslagttaget av jord och egendom som genom bankernas nationalisering dagen efter oktoberrevolutionen. Förstatligandet av hela industrin och handelns överförande i statens och kooperatörernas händer skedde först senare. Därmed förintades också industri- och handelskapitalet som klass. År 1928 utgjorde stadsbourgeoisins (inklusive småborgare, handlare etc.) andel i befolkningen endast 0,8 procent.

Som en till sitt väsen mot socialismen fientlig klass återstod nu endast landsbygdsbourgeoisin (kulakerna eller storbönderna), vilkas andel i hela befolkningen år 1928 bara utgjorde 3,7 procent. Kulakernas likvidering som klass försiggick först under de senaste åren, men var i det väsentliga avslutad år 1932.

Mellan arbetarklassen och dess omedelbara bundsförvanter – lantproletariatet och de fattiga bönderna – å ena sidan samt resten av kulakerna å den andra stod emellertid ännu de s. k. medelstora bönderna (srednjaki), vilkas klassintressen icke utan vidare kunde samordnas med de övrigas. Dessa ”srednjaki” var å ena sidan ägare till jorden och å andra sidan arbetande bönder. De exploaterade visserligen ingen främmande arbetskraft, men å andra sidan strävade de att öka sin egendom. De intog därför alltid en vacklande ställning och understödde med utgångspunkt från sina egna intressen allt efter det politiska och ekonomiska läget ena gången landsbygdens bourgeoisin och den andra gången de fattiga bönderna. Men deras klassintressen var även så till vida icke enhetliga som det här rörde sig om en oorganiserad makt, vilken varken som parti (bondeparti) eller som kooperativ sammanslutning kunde göra sina krav gällande.

Först den kollektiva hushållningen har åstadkommit en sammansmältning av de medelstora bönderna med de fattiga bönderna och småbrukarna. Genom sammanslagningen av 16 miljoner enskilda bondgårdar till 240,000 kollektivjordbruk (kolchoser) med 77 miljoner kollektivmedlemmar har bönderna i Sovjet-Ryssland blivit en enhetlig klass, vars intressen i dag icke längre är splittrade och vars krav icke längre skiljer sig från varandra. Genom att dessa 77 miljoner kollektivmedlemmar (och deras antal kommer under de närmaste två åren att genom absorbering av de sista resterna av enstaka bönder ytterligare att ökas med 20 miljoner) nu är kooperativt sammanslutna och ledas av ”Centralförbundet för kollektivjordbruk” (Kolchoscentrum), har de helt andra möjligheter att göra sina klassintressen och krav gällande.

Denna förskjutning av klasskrafterna har nödvändiggjort den på senaste sovjetkongressen beslutade ändringen av sovjetförfattningen och ersättandet av den hittillsvarande tvåklassrösträtten, varvid bönderna missgynnades genom samma rösträtt för arbetare och bönder.

”Sovjetförfattningen har hittills fastställt vissa privilegier för arbetarna gentemot de arbetande bönderna vid val av sovjetorgan. Detta framgår redan därav att till de enskilda förbundsrepublikernas sovjetkongresser och till sovjetkongressen för hela Sovjet-Unionen av stadssovjeterna väljes en delegat för varje 25,000 väljare och av de sovjetkongresser där bönderna dominerar en delegat för 125,000 väljare”, (citerat ur Molotovs tal på sjunde sovjetkongressen). Bönderna var således i Sovjets högsta organ, i förbundsrepublikernas sovjetkongresser och i den allunionistiska sovjetkongressen betydligt svagare representerade än arbetarklassen (proportionen är 1:5). Bönderna har alltså hittills varit den av författningen ignorerade samhällsklassen. Vi ser alltså här att ändringen i sovjetförfattningen, ”ersättandet av de hittills icke lika valen med lika val” är motiverad i klasskrafternas förskjutning i Sovjet-Ryssland.

”De öppna valens” ersättande med ”hemliga val”

Efter författningen har sovjeternas (stads- och bysovjeternas) medlemmar hittills valts på öppna valmöten. Kandidaterna – kommunister och partilösa – uppställdes av partiet och föreslogs av partisekreteraren vid resp. företag, institutioner etc, sedan för väljaremassorna, vilka därefter gav sitt samtycke genom acklamation d. v. s. genom bifallsrop och uppsträckande av händerna. De av partiet uppställda kandidaterna kunde redan därför icke tillbakavisas när varje opposition mot dessa kandidater betraktades som ett mot parti och regering riktat angrepp, och de som vågade visa sådan opposition misstänktes såsom partifientliga, statsfientliga och kontrarevolutionära. Det behövs ingen särskild förklaring över att

denna valmetod under sovjetbyråkratins speciella förhållanden fullständigt förintat den proletära demokratin. Under sådana omständigheter kan emellertid de delegerade icke längre betecknas såsom väljaremassornas verkliga representanter. Därmed har sovjeterna blivit en apparat som icke har någon annan uppgift än att mottaga partiets och de överordnade förvaltningsorganens direktiv och övervaka deras genomförande. Det viktigaste elementet – massornas skapande och aktiva kraft – ignoreras helt och hållet.

Om nu sovjetregeringen av sig själv övergår till att föreslå en förändring av valsystemet och att ersätta de hittills ”öppna valen” med ”hemliga val”, så sker det å ena sidan under trycket av de arbetande massorna, som just vid de senaste valen allt mera resolut protesterat mot våldförandet av den proletära demokratin mest elementära rättigheter. Men å andra sidan ligger också däri bara en säkerhetsåtgärd från regeringens sida. Sovjetregeringen förstår mycket väl att om sovjeterna upphör att för partiet och regeringen utgöra en barometer på stämningen bland massorna, så kan det hända att regeringen genom en plötslig urladdning av massornas ovilja på ett överraskande sätt kan drivas över till en för densamma icke önskvärd åtgärd.

Denna ändring av valsystemet är emellertid icke ensamt något bevis på att den proletära demokratin återställts. Först väcker partiet och regeringen genom införandet av den hemliga rösträtten demokratiska illusioner hos massorna och leder därigenom deras initiativ in på bestämda banor. Införandet av den hemliga rösträtten är alls ingen uppfinning av sovjeterna och dess praktiska användning i alla kapitalistiska länder, särskilt också i den öppna fascistiska diktaturens länder vilka också åberopar sig på den hemliga rösträtten, har gett arbetarklassen några praktiska lärdomar samt gjort den misstrogen gentemot sådana demokratiska illusioner.

Hur denna hemliga rösträtt således kommer att te sig i Sovjet-Ryssland, det kommer att visa sig först efter den nya vallagens utarbetande och dess praktiska tillämpning.

Införandet av sovjetparlamentarism.

Valen av delegerade till sovjeterna var hittills bara direkta för de undre instanserna – alltså för stads- och bysovjeterna. Valen av delegerade till sovjetkongresserna – alltså till krets-, distrikts- och förbundsrepublikssovjeterna samt till den allryska (allunionistiska) sovjetkongressen – var däremot indirekta. Väljaremassorna i städerna och på landsbygden hade således ingen direkt andel i valen till de högsta organen. Om den nu beslutade författningsändringen upphäver detta indirekta valsystem och i dess ställe inför direkta val av delegerade till sovjets högsta organ ända upp till den allryska sovjetkongressen, så tillkommer denna åtgärd en vida större betydelse än alla övriga bebådade författningsändringar. Praktiskt betyder den nämligen en likvidering av sovjetsystemet över huvud taget och införandet av en parlamentarism, som av det bolsjevikiska partiets centralorgan ”Pravda” generat betecknas som ”sovjetparlamentarism”. Det betyder naturligtvis icke att sovjeterna upphäves också till namnet. Liksom det i alla parlamentariskt styrda länder existerar kommunalförsamlingar och landsting, så kommer också i Sovjetryssland by- och stadssovjeterna att fortfara att äga bestånd såsom kommunala och stadsförvaltningar, och distriktens samt förbundsrepublikernas sovjetkongresser kommer att finnas till som provinsparlament, men numera på grund av den ändrade författningen såsom staten underordnade organ. Därmed förankras den centraliserade staten lagligt i sovjetförfattningen.

Optimisterna och ärliga proletärer i de kapitalistiska länderna – vilka ännu alltjämt tror att Sovjet-Ryssland under stalinismen marscherar på vägen till den klasslösa samhällsordningen, på vägen till socialismen torde just genom denna med rasande fart påbörjade nya utveckling erfara en djup besvikelse: ty som vi ser utvecklar sig först nu i Sovjet-Ryssland staten till sin

högsta blomstring och därför förblir också Rosa Luxemburgs ord, som skrevs 1918 ännu i dag mycket aktuella: ”Några dussin partiledare med outtömlig energi och gränslös idealism dirigerar och regerar, bland dem är det i verkligheten ett dussin framstående hjärnor som leder, och en elit av arbetarklassen uppåtdas tid efter annan till möten för att applådera ledarnas tal och enhälligt rösta för förelagda beslut, i grund och botten således ett klickvälde, – visserligen en diktatur, men icke en proletariats diktatur, utan en handfull politikers diktatur, det vill säga en diktatur i borgerlig mening, i stil med jakobinerväldet”.

Lenins ”testamente”

Inför den osmakliga och helt ickesocialistiska personlighetskult, som på Kominterns sjunde kongress, efter mönster från R. K. P. och den ryska pressen, bedrivits kring Stalins person, anser Socialistisk Tidskrift det lämpligt att publicera det dokument, som kallas ”Lenins testamente”. Detta brev från Lenin har varit mycket omdiskuterat och man har från visst håll och i visst intresse bestridit dess äkthet. I ”Inprekorr” år 1927 har emellertid Stalin själv bekräftat att Lenins testamente är äkta. Dokumentet visar med Lenins nyktra och kalla omdöme, att Stalin ej är någon ofelbar halvgud utan en människa med mänskliga brister. Det gäller att hålla arbetarklassen fri från all slags ledarestyrkan, vilken enbart hör den idélösa fascismen och nationalsocialismen till.

Med stabilisering av Centralkommittén, som jag tidigare talat om, menar jag förhållningsregler för att hindra en splittring, i den mån dylika förhållningsregler kan mottagas. Ty naturligtvis hade vitgardisterna i ”Russkaja Mysl” (jag tror det var S. E. Oldenburg) rätt, då de för det första baserade sitt spel mot Sovjetryssland på hoppet om en splittring inom vårt parti och för det andra räknade med denna splittring på grund av allvarliga misshälligheter inom partiet.

Vårt parti vilar på två klasser och det är orsaken till dess brist på stabilitet, och om det icke kan råda överensstämmelse mellan dessa klasser, så är partiets fall oundvikligt. Om så vore fallet, så skulle det inte tjäna något till att vidtaga några som helst förhållningsregler eller över huvudtaget diskutera Centralkommitténs stabilitet. Om så vore fallet, skulle inga förhållningsregler visa sig i stånd att förhindra en splittring. Men jag litar på att detta ligger för långt i framtiden och är en alltför osannolik händelse för att man skall kunna tala om den.

Jag har för avsikt att stabilisera som en garanti mot en splittring i den närmaste framtiden och jag ämnar här anföra en rad betraktelser av rent personlig karaktär.

Jag menar att den fundamentala faktorn i frågan om stabiliteten – ur denna synpunkt – är sådana medlemmar av Centralkommittén som Stalin och Trotskij. Förhållandet mellan dem utgör enligt min mening minst hälften av faran för den splittring, som kan undvikas och enligt min mening kan möjligheten för att undgå densamma ökas genom att antalet medlemmar i Centralkommittén utökas till 50 eller 100.

Genom att kamrat Stalin blivit generalsekreterare, har han fått en enorm makt koncentrerad i sin hand, och jag är inte säker på, att han alltid kommer att bruka denna makt med tillräcklig försiktighet. Å andra sidan såg man bl. a. vid kamrat Trotskijs strid med C. K. i samband med frågan om folkkommissariatet för vägar och samfärdsmedel, att Trotskij utmärker sig inte bara genom sin osedvanliga duglighet – personligen är han utan tvivel den duktigaste inom den nuvarande Centralkommittén – utan också genom sin allt för vittgående självtillit och en benägenhet att låta sig ledas allt för mycket av den rent administrativa sidan av saken

Dessa två egenskaper hos de två dugligaste ledarna inom den nuvarande C. K. kan helt ofrivilligt leda till en splittring och om vårt parti inte tager förhållningsregler för att förhindra det, kan en splittring uppstå helt oväntat.

Jag skall inte ytterligare karaktärisera de övriga medlemmarna av Centralkommittén med hänsyn till deras personliga egenskaper. Jag skall bara påminna er om att Sinovjevs och Kamenevs oktoberepisod naturligtvis inte var tillfällig, men att den inte heller bör utnyttjas mot dem, lika litet som Trotskijs icke-bolsjevism mot honom.

Av de yngre medlemmarna av C. K. vill jag gärna säga några ord om Pjatakov och Bucharin. De är enligt min åsikt de dugligaste krafterna bland de yngsta och med hänsyn till dem måste man komma ihåg följande: Bucharin är inte bara partiets värdefullaste och störste teoretiker, utan han kan också betraktas som hela partiets förklarade gunstling. Men hans teoretiska synpunkter kan endast med största skepsis betraktas som fullständigt marxistiska, ty det ligger något skolastiskt hos honom (han har aldrig lärt och jag tror inte heller han någonsin kommer att fullt förstå dialektiken).

Och så är det Pjatakov, – en man som, utan allt tvivel utmärker sig genom viljestyrka och duglighet, men som också är alltför hängiven den administrativa sidan av saken, för att man skulle kunna lita på honom i en allvarlig politisk fråga.

Naturligtvis har jag bara kommit fram med dessa båda anmärkningar genom att betrakta situationen för ögonblicket och utan att antaga, att dessa två dugliga och lojala arbetare icke skulle finna tillfälle att komplettera sin erfarenhet och ändra sin ensidighet.

Den 25 december 1922.

P. S. Stalin är för brutal och detta fel, som man utmärkt kan tolerera i förhållanden oss kommunister emellan ensamma, kan icke tolereras hos generalsekreteraren. Därför föreslår jag kamraterna att finna ett sätt att få Stalin avlägsnad från sin post och utpeka en annan person, som i alla avseenden skiljer sig från Stalin bara i överlägsenhet – nämligen mera tålamodig, mera lojal, mera hövlig och mer hänsynsfull beträffande kamraternas åsikter, mindre nyckfull o s. v. Denna omständighet kan synas vara en likgiltig bagatell, men jag tror att när det rör sig om att hindra en splittring och när förhållandet mellan Stalin och Trotskij kommer på tal, vilket jag påtalat tidigare, så är det inte en bagatell eller det är i alla fall av det slags bagateller som kan få avgörande betydelse.

Den 4 januari 1923. Lenin.

Till vår tidskrifts kommissionärer!

Socialistisk Tidskrift utkommer nu den 1 i varje månad. Redovisning skall därför vara expeditionen tillhanda senast den 25. Endast de kommissionärer, vilka till detta datum redovisat, erhållit häfte, kan beräkna att erhålla det därpå följande. Expeditionen uttalar förvisningen att särskild påstötning om redovisning icke skall behöva utsändas.

Alltså: varje häfte redovisas senast den 25 i varje månad till postgirokonto 55217 eller Partiförlaget, Luntmakaregatan 52, Stockholm. Samtidigt uppmanas varje kommissionär att skaffa fasta abonnenter, vilka förbinder sig för varje utkommande häfte av tidskriften. Detta är det enda sättet att skapa en fast upplaga. Varje aktiv och intresserad parti- och förbunds-kamrat, liksom varje politiskt intresserad arbetare utanför partiets led bör vara abonnent på Socialistisk Tidskrift.

På de platser, där kommissionär för tidskriften saknas, bör denna fråga omedelbart upptagas till behandling och lösas.

Stalin contra Lenin och Marx

Problemet: socialism och jämlikhet

Av HANS LUND

Den proletära revolutionens seger i Ryssland, Europas i utveckling mest efterblivna land, och den ryska revolutionens isolerade ställning har ställt arbetarrörelsen inför en massa problem, för vilka det i den hittillsvarande marxistiska litteraturen inte finns några framställningar och undersökningar, enär de i den sociala utvecklingen hittills saknar exempel och därför även av de marxistiska teoretikerna endast kunde förutses i stora grunddrag men inte i detaljer. Till dessa problem hör också proletariatets diktatur.

Marx talar som bekant i Kommunistiska Manifestet endast i största allmänhet om "proletariatet, som organiserar sig såsom härskande klass". Först efter Pariskommunen kunde han utvidga och konkretisera begreppet. Han framställde Pariskommunen som det första försöket till proletariatets diktatur. Lenin har sedan strax före den ryska revolutionens utbrott i sin bok "Revolutionen och staten" rensat Marx' och Engels' uppfattningar i denna fråga från de reformistiska och opportunistiska förfalskningarnas slagg. Lenins för tidiga död tillät honom tyvärr inte att till arbetarrörelsen förmedla lärdomarna av den ryska revolutionens händelser, – varmed icke skall ha sagts att inte Lenin *drog* dessa lärdomar.

Ett tecken på Kominterns svaghet och tidigt begynnande förfall ligger bl. a. just däri, att den sedan Lenins död knappt längre lämnat något bidrag till de sociala företeelsernas marxistiska utforskning. I stället för att främja analysering och diskussion av särskilt de frågor, som uppstår ur den ryska revolutionen samt förmedla marxistiska rön till arbetarrörelsen, har man förbjudit och brutalt undertryckt varje diskussion, ja varje beskrivning av företeelserna, som inte helt tjänade den ledande stalinfraktionen och likriktat representerade dess uppfattning. Det är inte underligt, ty varje marxistisk undersökning av den ryska revolutionen och den stalinska politiken skulle visa vad Lenin säger i inledningsatserna till sin bok "Revolutionen och staten":

"Med Marx' håller för närvarande samma sak på att försiggå, som rätt ofta under historiens gång har försiggått med lärorna hos de undertryckta klassernas revolutionära tänkare och ledare i deras befrielsekamp . . . Efter deras död göres försök att förvandla dem till oskadliga helgon, att så att säga kanonisera dem, att skänka deras namn en viss ryktbarhet för att "trösta" de förtryckta klasserna och slå blå dunster i ögonen på dem, medan samtidigt den revolutionära lärans innehåll urvattnas, dess revolutionära udd avtrubbas, och den banaliseras."

Just detta genomföres med Marx' och Lenins lära om proletariatets diktatur och de därmed förenade problemen av Stalin och hans anhängare.

Den segerrika proletära revolutionen har till uppgift att utveckla socialismen. Den måste därvid i de olika länderna börja på det stadium, som utvecklingen ställer till dess förfogande. I Sovjet-Unionen kunde den icke bygga på en utvecklad kapitalistisk makt, utan måste – stödd på en liten proletär minoritet – utgå från övervägande feodala och längre tillbaka liggande förhållanden (nomadliv). Den proletära revolutionen hade således här att fylla även den borgerliga revolutionens uppgift. Den hade, väl att märka, inte bara att fullborda den borgerliga revolutionens uppgifter – nej, den måste genomföra den borgerliga revolutionen helt och hållet. Om det således i dag i Sovjet-Unionen försiggår en gigantisk industrialisering och därmed först skapas ett proletariat, så innebär det ett oerhört socialt framsteg, men också det outhärliga byggandet av grundvalen för socialismen, men det behöver inte ännu vara socialismen själv. Ty sådana objektiva förutsättningar för socialismen skapar också kapitalismen – man behöver bara tänka på industrialiseringen i kolonierna. Väg till socialismen betyder dessa företeelser först när de är förenade med proletariatets diktatur, d. v. s. när arbetarklassen

proletärt demokratiskt bestämmer statens ledning och tryggar den som väpnat proletariat – inte med en ”särskild väpnad makt” – och när arbetarklassen i enlighet med detta tillstånd också omedelbart deltagar i företagens ledning, för att nu bara nämna ett par väsentliga grunddrag. Det gäller således att undersöka frågan om huruvida dessa förutsättningar är givna i Sovjet-Unionen, innan man som socialistiska betecknar de utan tvivel existerande väldiga ekonomiska, sociala och kulturella framsteg, som Ryssland upplevat sedan 1917. Vi skall här genast göra den anmärkningen, att den ryska revolutionen inte nedsattes därigenom, att vi måste konstatera, att dess krafter i dag ännu inte räcker till längre än att fylla eller fullborda den borgerliga revolutionens uppgifter. Ett sådant under proletär ledning presterat socialt framsteg skulle vara av ofantlig betydelse för framtida framstötter i riktning mot socialismen. Lenin sade därom i sin efterlämnade artikel ”Om bestigandet av höga berg” med full rätt:

”Vi har genomfört den borgerlig-demokratiska revolutionen till slut så grundligt som det ännu aldrig förut skett i världen . . .

Däremot har vi ännu inte ens definitivt lagt grunden till den socialistiska ekonomin. Den kan den döende kapitalismens fientliga krafter ännu fråntaga oss . . .

Vi har alltid uttalat denna marxismens ABC-visdom och upprepat att för socialismens seger kräves gemensamma ansträngningar av arbetarna i flera framåtskridna länder, och vi är ännu alltjämt ensamma . . .”

Man bör jämföra Lenins samvetsgrannhet: Vi har fullbordat den borgerliga revolutionen, det är en oerhört stor prestation, men *grundvalen* till det socialistiska näringslivet är säker endast om flera framåtskridna länder kommer till hjälp, – man bör jämföra detta med Stalins ”beslut” att vid den andra femårsplanens slut skall kommunismens första fas – den socialistiska – avslutas, och den andra fasen – den klasslösa, kommunistiska – börja.

Vi skall här i exemplet om ”jämlikheten” visa hur den stalinska fraktionen måste förfälska Marx’ och Lenins lära för att bevisa, att kommunismens första – socialistiska – fas under deras ledning snart kommer att fullbordas och hur det inom Rysslands nationella ram uppstår ett klasslöst samhälle.

Då efter krigskommunismen ”kapitalismen nyskapades” med NEP (Lenin), återinfördes också utbetalning av arbetslöner i pengar. Sedan dess har utvecklingen gått så, att för upprätthållande och fortsatt utveckling av Sovjet-Unionens näringsliv en stigande lönedifferentiering införts, inte minst genom införande av ackordsarbete. Det står visserligen i motsägelse till Lenins uppfattningar och är också en dålig utveckling i riktning mot medvetandet om den kommunistiska fasen, att envar skall arbeta efter måttet av sina krafter och ersättas i mån av sina behov, men just därför bemödar sig stalinisterna ivrigt att framställa sådana företeelser och kvarlevor av kapitalistisk utveckling som ”socialistiska”, vilka antagits som ”nödvändiga” också av Marx och Lenin. Stalins ”röda professorer” slösar en mängd ord och trycksvärta på detta. I den officiella kominterntidskriften ”Pod znamenim marksizma” (Under marxismens banér), årgång IV, nummer i, bemödar sig A. Leontjev i denna riktning i en artikel under rubriken ”Socialism och jämlikhet”. De ”röda professorerna” har vant sig av att tänka själva, de har bara att förklara och ”teoretiskt” motivera ”ledarens” tankar och sanningar samt för övrigt ligga platt på magen inför diktatorn. Så också Leontjev. Låt oss höra vad han säger:

”Den marxistisk-leninistiska uppfattningen om jämlikhet i den meningen, att klasserna avskaffas, har av Stalin formulerats med uttömmande klarhet och precision i hans referat på allryska partiets sjuttonde kongress, i det han betonade att man med jämlikhet bör förstå följande:

a) Alla arbetandes lika befrielse från utsugning, sedan kapitalisterna störtats och exproprierats, b) lika avskaffande av privatäganderätten till produktionsmedlen för alla, sedan dessa övergått till hela samhällets egendom, c) lika förpliktelse för alla att arbeta efter sin förmåga och *lika rätt för alla arbetande att avlönas för detta arbete efter sin prestation (det socialistiska samhället)*, d) lika

förpliktelse för alla att arbeta efter sin förmåga och *lika rätt för alla arbetande att avlönas efter sina behov (det kommunistiska samhället).*”

Detta utges för marxistisk-leninistisk uppfattning och det betonas vidare: ”Denna uppfattnings djupa riktighet bekräftar den förvånande verkligheten i Sovjet-Unionen vid varje steg.”

Vi skall inte i dag undersöka huruvida den förvånande verkligheten i Sovjet-Unionen faktiskt medfört jämlikheten enligt de första punkterna a) och b), men redan en undersökning av punkt c) skall visa, att också utsugning och privat äganderätt till produktionsmedlen finns kvar. Ett närmare ingående på detta problem förbehåller vi oss senare.

Enligt punkt c) i den stalinska definitionen på den socialistiska jämlikheten har de arbetande *lika förpliktelse att arbeta efter sin förmåga och avlönas efter sina prestationer.* Den ”röde professorn” förklarar denna föregivna marxistisk-leninistiska princip för motivering av löne-differentieringen, ackordsarbetet och premierna etc. på följande sätt:

”En lika lön för ett arbete, som till sin kvalitet och kvantitet faktiskt icke är lika, skulle bara passa latmaskar, dagdrivare och efterblivna element, vilka inte vill något framåtskridande.”

Det kunde ingen arbetsköpare ha sagt bättre! Det har inte heller det ringaste att skaffa med Marx’ och Lenins uppfattningar. Båda har ständigt på nytt påpekat, att socialismens och kapitalismens utveckling medför, att faktiska olikheter tills vidare kvarstår inom den ”framåtskridna demokratin” under den första, socialistiska perioden, men dessa olikheter är av annan natur än de som Stalins påstådda uppbyggande av socialismen skapar. Lenin har i ”Revolutionen och staten” framlagt Marx’ åsikter. I kapitel 5 står i tredje stycket om ”det kommunistiska samhällets första fas” att läsa:

”Lika rätt – säger Marx – föreligger här verkligen, men detta är ännu ”borgerlig rätt”, vilken, liksom varje rätt, *förutsätter ojämlikhet.* Varje rätt är tillämpningen av *samma* måttstock på olika människor, vilka i verkligheten icke är identiska, icke jämlika, och därför är den ”lika rätten” en kränkning av jämlikheten, en orättvisa. I själva verket erhåller var och en som fullgjort ett lika stort samhällsligt arbete som en annan en lika stor del av samhällsproduktionen (med undantag av angivna avdrag.)

Men de olika människorna är emellertid ej lika, den ena är kraftigare, den andra svagare, den ena gift, den andra ogift, den ena barnrikare än den andra o. s. v.

Med lika arbetsprestation och alltså lika andel i den samhälleliga konsumtionsfonden – skriver Marx – erhåller alltså den ene faktiskt mer än den andre, är den ene rikare än den andre o. s. v. För att undvika alla dessa missförstånd måste rätten i stället för att vara lika vara olika.” (”Revolutionen och staten”, 4:de upplagan, Frams förlag. Alla kursiveringar av författaren.)

Olikheten i avlöning och delaktighet ligger alltså enligt Marx-Lenin endast däri, att *samma lön* genom de olikartade behoven och förhållandena hos olika människor verkar olika. Att detta är menat, och inte olika lön – alltså olika betalning av arbetet, olik ersättning av förbrukad arbetskraft, kanske i ”uppfostrande” syfte – framgår ännu tydligare av andra uttalanden. På sidan 125 heter det i samma kapitel:

”För lika arbetskvantitet, lika produktkvantitet” – även denna socialistiska princip är redan realiserad. Men detta upphäver ännu icke den ”borgerliga rätten” och lämnar olikartade personer för olik (faktiskt olik) arbetskvantitet en lika produktmängd.”

Och på sidan 132:

”Och genast efter förverkligandet av alla samhällsmedlemmars jämlikhet med hänsyn till besittningen av produktionsmedlen, d. v. s. arbetets jämlikhet, jämlikhet i arbetslönen, så uppstår för mänskligheten ovillkorligen frågan om att gå vidare. . .”

Man må väl beakta att hos Marx och Lenin är ”besittningen av produktionsmedlen” liktydig med ”arbetets jämlikhet, jämlikhet i arbetslönen”, själva uttrycket ”det vill säga” är betecknande. Det understrykes i motsättningen till kommunismens andra fas ännu en gång kraftigt, när det på sidan 134 heter:

”Statistik och kontroll – det är vad som *huvudsakligen* kräves för att bringa i gång och få den *första fasen* av det kommunistiska samhället att regelbundet fungera. Alla medborgare förvandlas här till löneanställda hos staten, vilken utgöres av de väpnade arbetarna. *Alla* medborgare blir tjänstemän och arbetare hos *ett enda* hela folket omfattande stats-”syndikat”. Vad det kommer an på är att de arbetar lika, viktigt iakttagande arbetsmättet, och erhåller lika lön.”

”Erhåller lika lön”, som blir olik genom de olika förhållandena för den enskilde arbetaren, det låter helt annorlunda än förhållandet av lönedifferenserna hos Stalin och hans ”röda professorer” som nödvändiga ”socialistiska” uppfostringsåtgärder. Annorlunda också än Jakovlev uttryckte det på kollektivarbetarnas andra konferens:

”Socialismen består – som socialismens stora ledare Marx såväl som Engels, Lenin och Stalin förklarade – icke i att en okvalificerad, olärd uppapperska på en byrå eller en vakt eller vattenhämtare erhåller samma inkomster som en traktorförare, som plöjt 400-500 hektar, utan i att gårdagens daglönare i kraft av kollektivordningen kommer att bli traktorförare om han kan lära sig något. Den består i att både traktorförare och kärvbinderska i det kollektiva jordbruket inte längre arbetar för storbönderna utan för sig själva, för artellen, vars likaberättigade medlemmar de är. Av olikheten mellan traktorförare och kärvbinderska följer för varje medlem av kollektiven en sak: lär, öka din yrkesskicklighet, så blir du i stånd att utföra ett bättre betalt arbete och vid uppfyllande av prestationsnormen erhålla 1 1/2, 2 eller 3 gånger mer än du nu erhåller.”

Arbetar traktorförare och kärvbinderska verkligen för sig i socialistisk mening? Det är bara en sanning med modifikation. Är de verkligen likaberättigade medlemmar av kollektiven? Enligt de senaste stadgarna för kollektiverna får de enskilda medlemmarna av arbetets resultat betalt efter måttet av de andelar de insatt och det utförda arbetet. En bonde således, som släppt till jord, hästar och kor etc., får av kollektivernas produktion, som realiserar av staten genom försäljning i den fria marknaden – alltså genom vanlig kapitalistisk handel – en betydande större andel än kärvbinderskan eller traktorföraren, som icke gett något bidrag till kollektiven. Bonden har därför också möjlighet att ”ackumulera”, att skaffa sig privat boskap, att köpa statsobligationer. Allt detta kan han senare också lämna i arv till sina barn – även kontanter till ett belopp av högst 10,000 rubel. Och så kommer det sig, att den formella likheten för de inom kollektiverna arbetande är en kapitalistisk orättvisa, inte bara sådan som Marx och Lenin kallar för de kvarblivande kapitalistiska brister under den första fasen, utan som är resultat av produktionsmedlens ojämna fördelning, så som är utmärkande för kapitalismen. Den enes ackumulation kan emellertid endast möjliggöras genom utsugande av den andre.

På samma sätt är det inom industrin. När Ordjonikidze på sjunde rådkongressen om företaget ”Serp i Molot” (Hammaren och skäran) i Moskva anförde att med en genomsnittslön av 261 rubel i månaden har en stålgljutare 550-705 och hans assistent 350-375 rubel, och om ledaren för masugnarna vid Kirov-verken kan ha en månadslön av upp till 2,000 –2,500 och 3,000 rubel (!), så beror denna jätteinkomst, denna extra delaktighet i konsumtions fonden likväl bara därpå, att de andra arbetarna får en mindre andel. Ledaren kommer att driva på de andra till hastigare tempo och egga arbetarna till att lämna ifrån sig mera av sin arbetskraft, – inte av känslan för den socialistiska delaktigheten i äganderätten till produktionsmedlen, utan av den vanliga kapitalistiska strävan till högre lön, bättre levnadsförhållanden etc., vilket endast kan vinnas genom att de andra har det sämre. Denna ”jämlikhet” uttrycker fransmannen då han talar om den marskalkstav, som varje soldat bär i sin ränsel, eller tysken när han prisar den fria väg, som öppnats för den duglige. Början av konkurrensen också bland arbetarna är just en av grundvalarna för kapitalismen, men med socialismen har den inte det ringaste att skaffa.

Vi undersöker inte här och bedömer således inte heller, huruvida det nuvarande utvecklingsstadiet i Sovjet-Unionen behöver lönedifferentiering; det är inte föremål för diskussion. Vi undersöker här bara huruvida lönelikheten, som Stalin och hans anhängare framställer såsom medel för det socialistiska uppbyggandet och som marxistisk-leninistisk, kan göra anspråk på denna värdesättning. Vi kommer till det resultatet, att Stalins uppfattning i denna punkt motsäger Marx' och Lenins läror på ett diametralt sätt. Detta har då också som konsekvens, att den inte heller kan främja socialismens uppbyggande.

Litteraturrevy

Staten och jordbrukskrisen

Få statsåtgärder har föranlett så mycken diskussion som de statliga stödåtgärderna för jordbruket. Dessa har som bekant föranlett betydande prishöjningar på en mängd jordbruksprodukter och vidare har de ingripit i jordbrukarnas förhållanden. Det är i all synnerhet den nuvarande regeringens jordbruksminister, som är den ansvarige för jordbrukspolitiken. De statliga åtgärderna har varit synnerligen både ensidiga och okloka. Ingenting har gjorts för att nedbringa jordbrukets omkostnader, genom skuldregleringar och dylikt, utan politiken har ensidigt inriktat sig att höja priserna.

Vi behöver endast erinra om mjölkregleringen, spannmålsregleringen och åtgärderna för köttproduktionens stödande. I sista hand är det konsumenterna som fått betala hjälpen till jordbrukarna. Vidare har ingripande skett på ett sätt som för framtiden gjort det onda sjufalt värre, så har exempelvis inlösningen av spannmål medfört en stor utökning av arealen för brödsäd. För att råda bot mot av överproduktionen förorsakat prisfall har åtgärder vidtagits, vilket medförde ännu större överproduktion.

Det är ett mycket omfattande system, som byggts upp under Skölds ledning.

En massa institutioner har skapats, såsom spannmålsnämnd, mjölk-nämnd o. s. v. Vidare har en hel del föreningar auktoriserats, såsom slaktdjursföreningar, mejeriföreningar etc.

Det har hittills varit svårt att få en överblick över hela denna brokiga vävnad samt över hur regleringarna verkat.

Fil. lic. Mauritz Bonows bok om "Staten och jordbrukskrisen" (Kooperativa Förbundets förlag; pris kr. 3:75) har avhjälpt denna brist. Bonow har sammanfört en mängd värdefullt material och ger en synnerligen överskådlig men samtidigt detaljrik bild av de statliga stödåtgärderna och de organ, som skapats för att handha desamma. Produktionen och konsumtionen av de jordbruksprodukter, som blivit föremål för statsåtgärder, åskådliggöres med en mängd tabeller och siffror. Det behöver väl inte sägas, att förf. är fullständigt objektiv och lämnar material för krispolitikens belysande ur de mest skilda synpunkter.

För alla socialister, som vill tränga in i problemen på dessa områden och vill skaffa sig kännedom om den statliga jordbrukshjälpens verkningar, är verket helt enkelt oundgängligt. Likaså för arbetarnas studiecirklar, som med fördel bör kunna studera jordbrukshjälpens och livsmedelspolitiken efter Bonows bok. Denna är nämligen en fullständig guldgruva att ösa ur, och betydelsen av att ha allt det omfattande materialet på detta område samlat i ett verk, kan inte nog uppskattas.

A. M.

Nationalism eller internationalism?

Av UNO MODIN

”Ty i dag, när jag skriver dessa rader, håller det europeiska och amerikanska proletariatet mönstring med sina för första gången mobiliserade stridskrafter, mobiliserade som en arme, under en fana och för ett närmaste mål: den redan av kongressen i Genève 1889 proklamerade, lagstadgade åtta-timmars-normalarbetsdagen. Och denna dags skådespel skall öppna ögonen på kapitalisterna och jordherrarna i alla länder för det faktum, att i dag är proletärerna i alla länder verkligen förenade.

Stode nu blott Marx vid min sida för att med egna ögon se detta!”

Hur förhoppningsfullt segervissa klingar inte dessa Engels’ ord av i maj 1890. Arbetarna var samlade till internationell manifestation – då främst för lösandet av frågan om åttatimmarsdagen – den gav löftet om än mer omfattande internationella aktioner, om internationalismens verkliga morgonrodnad. Marx var död, men hans lära stod livs levande mitt bland massorna. De snäva nationella gränserna skulle brytas ned av proletariatet. (”Arbetarna har inget fosterland –”). Internationalismen skulle smidas stark över hela världen. (”Proletärer i alla land, förena er!”)

Men den följande epokens utveckling gäcker dessa förhoppningar. Kapitalismen i sin uppgångsperiod förstår förtjänsten av att inför hotet av arbetarmassornas uppmarsch göra vissa formella eftergifter. Detta har till följd att de ledande elementen inom rörelsen kan lösa sin sociala fråga. De inlemmas i det bestående systemet. Tesen om fosterlandslösheten gäller inte längre för dem. Dock bär programmen och resolutionerna ännu internationell prägel, ehuru handlingarna allt mer börjar gå i nationell anda. Den logiska följd av denna process blir nationalismens triumf och internationalismens sammanbrott inför världskriget 1914.

Kriget är nationalismens stora offerfest. Men det ger rent dialektiskt nytt liv åt sin egen motsats, och som en fågel Fenix stiger internationalismen ur askan. Åren efter fredsslutet visar på nytt en stigande kurva för de internationella strömningarna. Den II. Internationalen har svikit sin uppgift men den III. uppstår, upptagande den gamlas mantel. Det ryska proletariatet har genomfört sin revolution, och det ryska partiet under internationalisten Lenins ledning är tongivande i den nya Internationalen. Man hoppas på den socialistiska internationalismens mognad i en världsrevolution, men denna uteblir. Men Komintern är ändå internationalisternas hopp och till en början synes det också som om den verkligen skulle infria de förhoppningar som ställdes, ända tills den tydliga nyorienteringen från Lenins väg till nationalisten Stalins linje genomföres och Komintern slår in på en ny bana, som i dag lett till ett öppet stödande av nationalistiska strömningar i vissa länder. (SSSR, Frankrike, Tjeckoslovakien).

I dag har problemet ånyo kommit i ett annat läge. Versaillesfreden och de övriga fördrag, som vid krigsslutet hade till följd en nystyckning av stora delar av världen – och som framför allt gav lapptäcket Europa ännu fler rutor – skapade efterhand nya nationella motsättningar och bidrog till ett uppammande av de nationella känslorna. Reaktionens – fascismens och nazismens – seger i flera av Europas stater ryckte många och stora grupper av arbetarrörelsen ut ur det internationella sammanhanget, samtidigt som man på visst håll i flera av de övriga länderna skickligt utnyttjade detta förhållande till att söka inrikta arbetarklassens naturliga hat mot fascismen som system mot de fascistiska staterna som nationer. Man sökte suddas över det faktum, som säger, att fascismen blott är en viss form för kapitalistiskt härskande, få arbetarna att bortse från skillnaden mellan nationen som sådan och det system, som härskar i denna nation. Den ekonomiska krisen, trängseln på världsmarknaden, tillspetsad genom framträdandet av nya konkurrenter, exempelvis Japan – driver de kapitalistiska staterna till självisolering och statskapitalism. Alla dessa förhållanden stärker den ”nationella självkänslan”, och

arbetarklassen – internationalismens naturlige bärare – undslipper inte att bli påverkad. Agitationen spelar en oerhört dominerande roll i denna fråga, och i och med att främst II. Internationalen, dess ledare, dess olika partier, engagerats i det borgerliga samhället, har nationalismen fått ett verkningsfullt språkrör i många länder. Genom de socialdemokratiska ledarnas propaganda influerar de nationella strömningarna på arbetarklassen. I Sverige håller exempelvis de socialdemokratiska spetsarna patriotiska tal och medverkar vid nationella högtidsdagar. Den blågula fanan blir en vanlig företeelse i de socialdemokratiska demonstrationerna och man går t. o. m. så långt, att man sjunger ”Du gamla, du fria” vid demonstrationsmöten.

II. Internationalen är trogen sina traditioner från 1914 och det stora sveket då. Komintern följer nu i sin utveckling troget sin store bror i spåren. Internationalernas handlande är i dag betingat av de olika nationella staternas intressen och utrikesallianser. II. Internationalens av de olika stater, där dess partier har större inflytande, Kominterns av Sovjet-Unionens och dess förbundnas intressen. Internationalerna har lämnat sin ursprungliga uppgift att knyta banden starkare mellan olika länders arbetande folk. Internationalerna är i dag ingenting annat än internationalismens dödgrävare och nationalismens bakblåsare.

Internationalismen har sålunda kommit in i en återvändsgränd. Kan den på nytt föras in på en väg, som leder till vidare utveckling? Den frågan ställes i dag av alla socialistiska internationalister. Måste den nationella hetsen i dag mogna i ett krig innan den nya internationalismen kan bryta fram? Kommer inte produktivkrafternas utveckling att riva ned de nationella stängslen och skapa grundval för internationalismen?

Utan tvivel kommer det kapitalistiska systemet, med alla sina inre motsättningar, kriser och krig, att självt – genom sin fortsatta utveckling demaskera sina egna nationalistiska agenter i skilda läger. De koloniala ländernas vaknande proletariat kommer att bilda nya kraftreservoarer för internationalismen. En ny internationell organisation måste växa fram ur nationalismens kommande kris. Den bäres framåt av utvecklingen själv. Och den måste vara sin stora uppgift vuxen. Den I. och II. Internationalen visade de första verkligt internationella riktlinjerna – i teorin. Den III. – stödd på den första proletära staten i världen – sökte till en början utveckla dessa riktlinjer i verklig socialistisk anda. En ny internationell organisation måste inte endast väcka på nytt, föra vidare den socialistiska internationalismens teorier, den måste praktiskt förverkliga dem.

Uno Modin.

Sovjetindustrins lönepolitik och räntabilitetsprincip

Av JACK POWELL

Kampen för produktionsökning med samtidig sänkning av produktionskostnaderna, – kampen för räntabiliteten med samtidig kapitalackumulation vid varje enskilt industriföretag står för närvarande i förgrunden av alla ekonomiska uppgifter i Sovjet-Unionen. Det är tillräckligt att kasta en blick i vilken dagstidning eller ekonomisk tidskrift som helst, för att ständigt på nytt kunna konstatera hur driftledningarna i allt mera ökad omfattning gripes av ett livligt intresse för driftekonomens problem och genom ständigt nya rationaliseringsåtgärder samt genom höjning av de s. k. prestationsnormerna för sina arbetare och sänkning av ackordssatserna söker fylla den av regeringen på dem ställda uppgiften – och hur å andra sidan pressen dagligen inpräntar i alla arbetandes hjärnor, att de själva är ansvariga för räntabiliteten hos resp. företag, i det de genom intensivt utnyttjande av arbetsdagen och stegring av arbetsprestationen måste bidra till att deras företag skall kunna arbeta utan underskott och utan statssubsidier, för att bli konkurrensdugliga på den in- och utländska marknaden.

Under de första månaderna efter oktoberrevolutionen hade arbetarna i Sovjetryssland föga tid och tillfälle att befatta sig med problemen rörande den ekonomiska driftledningen. På den tiden gällde det att befästa den politiska makten och att först och främst erövra den ekonomiska makten, utan att tänka på huruvida det eller det företaget gick med vinst. Under det tredubbla trycket av inbördeskriget, utländska interventioner och blockad stod bekymren för tillfredsställandet av den röda armens och civilbefolkningens primitiva behov i främsta rummet.

I denna tid – nogare räknat efter världskriget och inbördeskrigen samt sedan ententen den 26 januari 1920 upphävt blockaden mot Sovjetryssland och till i mars 1921 infaller emellertid också de första försöken på fullt allvar att definitivt förstöra grundvalarna för det kapitalistiska systemet, att påskynda övergången till ett klasslöst samhälle, där människornas uppdelning i rika och fattiga upphör, att förinta den fria marknaden och ge åt envar ett lika stort kvantum varor för ett lika kvantum arbete. Lagarna för avskaffande av den fria marknaden härstammar redan från år 1918 och har sedan efter inbördeskrigets slut tillämpats allt strängare. Genom en förordning av den 30 april 1920 bestämdes att lönerna skulle utbetalas helt och hållet in natura. Den 11 oktober 1920 utfärdades sedan den bestämmelsen, enligt vilken begagnandet av telefon, vattenledning, kloaker, gas, elektrisk ström och alla transportmedel (spårvägar, järnvägar etc.) skall vara avgiftsfritt för alla arbetare och tjänstemän vid statens företag samt för invalider och anhöriga till rödarmister, och att samma personer också ägde rätt till fri bostad och bränsleförbrukning.

Detta var naturligtvis ännu icke någon socialism, men det var början till en socialistisk samhällsordning, som Lenin själv betecknat såsom den kommunistiska samhällsordningens första stadium. Tvärtemot de nuvarande officiella utläggningarna – enligt vilka alla dessa åtgärder som företogs på den tiden tillkommit under inflytande av de militära uppgifterna och Sovjetrysslands desperata läge – bevisar just den dåvarande lagstiftningen och dussintals uttalanden av de dåvarande partiledarna, att krigskommunismen skulle utgöra en bro över till det utvecklade socialistiska näringslivet. Det må här endast erinras om en broschyr av Sinovjev, dåvarande ordföranden i Komintern, vilken utkom på hösten 1920 och vari det hette bland annat: ”Om penningvärdet sjunker hos oss i Ryssland, så är det säkert svårt för oss att uthärda ... men vi har en utväg, ett hopp. Vi går emot penningväsendets fullständiga avskaffande. Vi naturaliserar arbetslönen, vi inför avgiftsfritt begagnande av spårvägarna, vi har fri skolundervisning, kostnadsfri om också tills vidare dålig middagsbispisning, fri bostad och belysning etc. Vi genomför detta mycket långsamt och under ytterst svåra omständigheter, vi måste kämpa oavbrutet, men vi har en utväg, en förhoppning och en plan.” (Sinovjev: ”Tolv dagar i Tyskland”.)

Det är klart att det under sådana förhållanden icke kunde vara tal om någon räntabilitet och kapitalackumulation vid varje enskilt industriföretag, utan den totala kvantiteten av producerade varor (varumängden), som efter kapitalisternas expropriering och sedan åtskillnaden mellan intellektuellt och kroppsarbete försvinner allt mera mångdubblas, tjänar att tillfredsställa hela befolkningens såväl som varje enskild individs behov. Befolkningens växande behov framkallar emellertid under socialismen – där arbetet icke längre är ett slavgöra utan blir en glädje – en allt mera ökad arbetsproduktivitet. Frågan stod alltså då så, att det gällde att finna en uppgörelse mellan de enskilda instanser, som reglerade näringslivet.

Frågan om företagens omläggning efter den s. k. räntabilitetsprincipen framkastades först senare, men införandet av den Nya ekonomiska politiken (NEP) i mars 1921 för första gången. Det var den tiden, då parti och regering i Sovjetryssland genom det in- och utrikespolitiska läget tvingades till en reträtt. Det begränsade tolererandet av privatkapitalismen och den av staten reglerade fria handeln gjorde det nödvändigt att också de socialiserade statsföretagen omlades efter den s. k. räntabilitetsprincipen, d. v. s. på merkantil

grundval. I de ännu under Lenins aktiva deltagande utarbetade teserna om ”Fackföreningarnas roll och uppgifter under NEP:s betingelser” hette det bland annat: ”Omläggningen av företagen efter den s. k. räntabilitetsprincipen är oundviklig och oskiljbart förenad med den nya ekonomiska politiken, och i den närmaste framtiden kommer denna typ att oundvikligen bli den förhärskande, om icke rentav allena rådande,”

Vid ett sådant ekonomiskt system, vilket Lenin själv betecknade som statskapitalistiskt, där pengarna åter tillåtes och marknadslagarna åter kommer till sin rätt, måste naturligtvis varje ledare av ett företag söka förbilliga dess produktion med alla medel, även genom att avskeda en del arbetare, förlänga arbetstiden, sänka lönerna o. s. v. Detta måste å andra sidan leda till slitningar mellan de ekonomiska ledarna resp. de statliga ekonomiska organen och arbetarna resp. deras intresseorganisationer, fackföreningarna. Det kom också till uttryck i de redan nämnda teserna, där det uttryckligen heter: ”Företagsintressena och överdrivande av företagsivern framkallar oundvikligen en viss motsättning av intressena i fråga om arbetsvillkoren vid företaget mellan arbetspersonalen och de ledande direktörerna. Därför har fackföreningarna i fråga om de socialiserade företagen den absoluta plikten att försvara de arbetandes intressen.”

Under de nu följande åren sedan NEP-periodens början och till nuvarande tid har visserligen motsättningarna mellan arbetspersonalen och företagens driftledningar icke minskats utan tvärtom skärpts, utan att fackföreningarna uppfyllt den dem anvisade uppgiften att alltid och under alla förhållanden försvara de arbetandes intressen. Ännu mera: fackföreningarna underordnades allt mera de ekonomiska organens intressen, ända tills de helt och hållet inbyggdes i statsapparaten.

Men också de ekonomiska organisationerna och de enskilda driftledningarna har hittills icke uppfyllt den uppgift, som ålagts dem att ombygga sina företag på merkantil grundval och göra dem räntabla – fastän den lag, som förbjuder fackföreningarna varje direkt inblandning i företagets ledning, givit dem vittgående fullmakter. Regeringen krävde därför nu med eftertryck och kategoriskt av varje enskild driftledare, att hans företag till slutet av detta år under samtidig ökning av produktionen och sänkning av försäljningspriserna skall arbeta med vinst och ackumulera kapital, utan statssubsidier.

Denna uppgift är alls icke enkel. Den kan endast uppnås på en enda väg – ett väsentligt förbilligande av produktionskostnaderna, vilket återigen måste ha till följd ett angrepp av driftledningarna mot personalens arbetsvillkor (arbetslöner och övriga sociala erövringar). Angreppet på arbetarnas löner i syfte att sänka produktionskostnaderna och frambringa högre profit, betyder naturligtvis icke alltid en direkt lönesänkning. Den moderna driftekniska läran har i stället upfunnit vida mera raffinerade metoder, i det den tvingar varje arbetare till en högre arbetsprestation, vilket under vissa förhållanden rentav övergående kan betyda en löneförhöjning, men i sitt slutmål måste leda till en försämring av hans villkor.

Precis på samma väg har nu nationalekonomerna i Sovjet-Unionen slagit in.

Genom ett nytt premiesystem (penningpremier, förläning av titeln ”produktionshjälte”, tilldelande av orden ”Arbetsbaneret”, ”Leninorden” o. s. v.) har en ny rörelse av produktionsentusiaster kallats till liv, vilka nu uppträder som ”stormtrupper” på arbetsfronten och förpliktigar sig att öka sin hittillsvarande produktion med det 10 à 12-dubbla.

Rörelsen började med att kolhuggaren Alexej Stachanov från schaktet Centralnaja Irminov i Donetsbäckenet i samband med den internationella ungdomsdagen utmanade sina kamrater till en tävlan och förpliktigade sig att öka den dittillsvarande genomsnittsprestationen ända till det 12-dubbla och under ett år bryta 30,000 ton kol mera än vad planen föreskrivit.

Stachanov förklarades genast för ”produktionshjälte”, och denna ”tillfälliga” tävlan blev en signal till att organisera en rörelse av ”produktionsentusiaster” över hela landet, med stöd av

partiet, de ekonomiska organisationerna, driftledningarna och fackföreningarna. Rekordsiffror uppställdes och överbjöds, partiet och fackföreningarna vände sig i ett upprop till alla arbetande om att ansluta sig till denna rörelse samt förklara sig som ”stachanovister”. Så hette det i detta upprop från fackföreningarna: ”Kolhuggarna Alexej Stachanov, Artjuhov, Issatjenko, Izotov och Djukanov har på sex timmar med en norm av 7 ton kol brutit resp. 102,170, 201,240 och 310 ton kol; smeden Alexander Bussygin i Gorki levererade 129 plåtar och har därmed slagit det amerikanska rekordet. Väverskan Vinogradova, som betjänar 144 vävstolar i stället för 40 ... etc. ger mönsterexempel på oanat hög arbetsproduktivitet och härliga föredömen av hjältemod.” Det var den 18 oktober detta år, som fackföreningarnas upprop offentliggjordes, och redan den 10 november kunde pressen meddela, ”att kamraterna Stachanov, Vinogradova etc. icke längre står på främsta platsen i fråga om individuella arbetsprestationer. Kamrat Vinogradovas 144 vävstolar har överträffats av Mironovas 200 och Stachanovs 300 ton kol har vida överträffats av Artjuhovs över 500 ton.”

Utan att här vilja undersöka huru långt de mest elementära arbetsskyddsåtgärderna uraktlåtit vid sådana paradprestationer, kan icke ens den ryska pressen förtiga att driftledarna begagnar sig av just denna rörelse för att göra ett allmänt angrepp på arbetarnas löner och redan nu övergå till ackordslöner. Så måste till och med ovannämnda upprop från fackföreningarna uppmana de undre fackorganisationerna att avstyra dylika lönesänkingsförsök, och det heter i uppropet: ”Fackföreningarna måste energiskt motsätta sig alla försök av många driftledare att revidera prestationsnormerna och *ändra ackordssatserna omedelbart efter arbetarnas övergång till stachanovmetoder*”. Men också denna uppmaning från fackföreningarna kommer att bli lika resultatlös som deras tidigare fruktlösa protester mot lönesänkingsmetoderna och försämringarna av arbetsvillkoren. Meddelanden som redan nu offentliggöres i den ekonomiska pressen i Sovjetryssland, talar ett mycket tydligare språk. Så heter det t. ex. i en artikel under rubriken ”Företagens nya ansikte”: ”I motsats till de iakttagelser, som vi gjorde ännu för några månader sedan, yrkar avdelningsledarna hos direktörerna icke längre på att man skall ställa mera arbetare, material och pengar till deras förfogande. Tvärtom: de tillbakavisar till och med många av de lönefonder och material, som överlämnats till dem och som de förut skulle ha betraktat som vitalt nödvändiga.”